

VYDEJTE SE NA VÝLET S KLASÁČKEM KOLEM DOUBRAVY, RUSALEK A VODNÍKŮ AŽ KE KOUZELNÉ PŘEHRADĚ

STRUČNÝ POPIS VÝLETU:

Putování údolím řeky Doubravy, které nás zavede na jednu z nejstarších a nejkrásnějších přehrad v Čechách.

DĚLKA TRASY:

7 km

OBTÍŽNOST:

Lehká trasa přírodou. Výlet není možné podniknout s kočárkem a na kole. Pejskům se líbit bude.

VÝCHOZÍ BOD VÝLETU:

Parkoviště v obci Spačice, která se nachází 15 km východně od Golčova Jeníkova.

PARKOVÁNÍ:

Na Husově náměstí placené – o víkendech zdarma.

WC:

Kdekoli v obci Spačice, ideálně u mostu nad Doubravou, je tam i parkovací místo.

MOŽNOST OBČERSTVENÍ:

Pouze v obci Běstvína na konci výletu, svačinku tedy určitě s sebou.

Mohli byste si zkusit doma připravit třeba vajíčkové lodičky, když dnes půjdeme podél vody :)

Recept najdete zde: <https://www.akademiekvality.cz/recept/vajickove-lodicky>

KOLEM DOUBRAVY, RUSALEK A VODNÍKŮ AŽ KE KOUZELNÉ PŘEHRADĚ

LEGENDA PRO RODIČE A POPIS TRASY:

Milí cestovatelé,

společně s Klasáčkem vás zveme na krátký výlet do překrásného údolí řeky Doubravy, které najdete nedaleko Železných hor. Nemusíte se ale bát, že to tady bude vypadat jak v pekle. :) Příjemná procházka vás povede nádhernou přírodou kolem mlýna, žulových balvanů, peřejí a přehrady, která trochu vypadá jako hrad. Procházku ujdou i pětileté děti. Pokud si chcete odpustit poslední 2 km chůze po silnici, zjistěte si dopředu podle IDOSu autobus z Běstviny do Spačic a přibližte se jím. My to tak udělali a výlet zvládli za necelé 3 hodinky. Jo, abychom nezapomněli! Raději si s sebou vezměte mátu a líbeček. Proč? Dozvíte se na výletě. :) Pokud se budete chtít ještě trochu projít, na konci výletu přidáme i tip na procházku k vodní nádrži Seč.

DOPIS DĚTEM:

Ahoj, kluci a holky,

dnešní cesta za hádankou povede krásným kaňonem mezi skalami, místy, kde žijí vodníci a víly. Stejně jako k ostatním našim výletům jsme i k tomuto připravili originální mapu s vyznačenou trasou. Když půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly.

Zaparkujte u mostu ve vesničce Spačice. V roce 2009 zde bylo evidováno pouze 43 čísel popisných a v roce 2001 zde trvale žilo 47 obyvatel. Takže tu má asi skoro každý obyvatel svůj domeček. :) Kdo z vás by chtěl bydlet sám?

Dobře se rozhlédněte a najděte modrou turistickou značku, které se po celý výlet budete držet. Modrá turistická značka se noří do údolí Doubravy právě u mostu. Rozcestník nás posílá směrem k Uhrovskému mlýnu.

Vidíte tu žlutohnědou věžičku? Jděte se na ni podívat. Je na ní metr, kam až může řeka vystoupat. Teď najděte u řeky cedulku, na které je napsáno číslo 453010 a...

1. Opište jméno ryby, která se v textu vyskytuje.

Je čas utáhnout tkaničky! Vyrážíme kolem domků po modré značce. Řeka Doubrava vyhloubila na své téměř 90 kilometrů dlouhé pouti řadu malebných údolí. Mnohá jsou chráněna, protože v nich našla domov řada vzácných druhů rostlin a živočichů. Dobře se kolem sebe dívejte, třeba na nějaké narazíte. (Pokud tedy není zrovna únor a nemrzne, až praští. :))

Po pohodlné cestě kráčíme kamenitým údolím řeky, která tvoří přirozené meandry. Neklidný rychlý tok zpomalí až po více než třech kilometrech ve vodní nádrži Pařížov, která patří k nejhezčím a nejstarším přehradám v Čechách. Ale tam dorazíme až tak za hodinku. Přírodním parkem se Doubrava stala v roce 1998. Má rozlohu necelých 65 hektarů. Úlohou parku je chránit unikátní hluboce zaříznuté údolí řeky mezi Spačicemi a Ronovem nad Doubravou a dbát o regulaci turistického ruchu. Kromě běžných bylin zde najdeme např. růži převislou, prvosenku vyšší, pryšec mandloňový nebo třeba kostival hlíznatý. Které květiny tu poznáte vy? Při naší listopadové návštěvě tady kvetly astry a divoké kopretinky.

Když jsme u těch květin, jak se obecně říká prvosence jarní? Má v části jména klíč...

Znáte bylinku, která se používá na zklidnění? Možná vám z ní rodiče vaří před spaním čajíček pro vás i jejich lepší spánek. Začíná na M.

2. Jak se jmenuje bylina?

Doubrava je velice čistá řeka. Dosvědčuje to výskyt vzácných druhů živočichů, např. raků. Po celém jejím toku se vytvořila kamenná řečiště plná skalních věží a obřích hrnců. Nechybějí ani vodopády a kamenné moře. Vidíte je? Řeka se chvílemi zdvojuje a kroutí jako úhoř. Víte, co je to úhoř, děti? Zvláštní ryba, která vypadá jako had. V jedné známé pohádce snědl kouzelného úhoře chasník Jiřík a porozuměl zvířecí řeči. Zlý král ho pak poslal pro princeznu s krásnými vlasy. Jak se pohádka jmenovala?

3. O princezně...

Kromě rostlin a živočichů obývá místní čistou vodu i jedna pohádková bytost, kterou dobře znáte. Má mokrý šos, červené pentličky a vládne zdejšímu toku pevnou rukou. Nejčastěji se zdržuje v blízkosti mlýnů. K jednomu jste už určitě došli. Jmenuje se Uhrovský. Jak se vám líbí? Kdo by tady chtěl bydlet? A kdo by chtěl mít za souseda vodníka? Ten tu určitě bydlí. Tak pozor, nechodit blízko k řece. :)

Všechny slovanské národy si vodníky představují velmi podobně. Jako mužika, dospělého muže či starce. Často se zelenými vlasy a vousy. Vodníci bývají vyobrazováni v pěkném, nejčastěji zeleném nebo červeném oblečení. Stejnou barvu mívají i kouzelný prut či metla, kterými tyto bytosti ovládají vodu. Vodník je schopný se proměnit v člověka. Můžete ho odhalit podle vody kapající ze šosu. Zvládne také proměny v různá zvířata. Například v rybu, koně či žabu, ale také v neživé předměty. Obývá vodní hlubiny. Nejraději se usazuje v blízkosti mlýnů, kde mívá svůj dům či křišťálový palác.

4. Jak se jiným slovem říká vodníkovi?

(Poradíme, že se to trochu rýmuje se slovem tatrman. :))

Vodník je aktivní především v noci. Rád tleská při měsíčku, mrská se při hladině jako ryba nebo si na mlýnském kole rozčesává vlasy, případně šije. Ve vodě je velmi silný a mocný, na suchu zpravidla slabý. Vládne rybám, vodním zvířatům i vodnímu ptactvu. Žije buď sám, nebo má ženu a dcery. Za manželku si obvykle vybere vodní pannu. Časté jsou i případy

svateb s některou z právě utopených dívek. Nepohrdne ani nezdárnými dcerami, které rodiče prokleli. Ty pak nemají kam jít, ze zoufalství se utopí a nevědomky tak „zaplují“ do vodního manželství!

O jednom šosatém panáčkovi vypráví i místní pověst:

Jakýsi pocestný putující z Kolína do Chotěboře dohonil na cestě povozného a snažně ho prosil, aby ho svezl. Povozník se nedal dlouho prosit a svolil. Když si však pocestného pozorněji prohlédl, začal mu být podezřelý. Drobný mužík v zeleném fráčku, z jehož šosu kape voda, s naleštěnými červenými botkami a kloboukem s pentlemi. Takový zjev se často nevidí... Kdo to jen může být? Povozník nelenil a přímo se neznámého zeptal. Odpověď mu vyrazila dech. Mužík se představil jako vodník z Vltavy. Svěřil se, že si jde vybojovat manželku, kterou mu zlý vodník z Doubravy unesl. Když se blížili k Chotěboři, vodník povozníka pozval, aby se přišel na zápas podívat. Měla to být oplátka za svezení. Povozník chvíli váhal, ale zvědavost zvítězila nad strachem, a tak pozvání přijal. Vodník mu doporučil, aby se usadil na některé vysoké skále a zpovzdálí boji přihlížel. Řekl mu, že plánuje vrhnout se z Čertova stolku do točitého víru a v chýši doubravského vodníka svést lýtý boj. Dokud prý bude z vody vystřikovat bílá pěna, je to znamení, že vítězí. Zbarví-li se však pěna červeně, vede vodník z Doubravy. V tu chvíli ať povozník na nic nečeká a vezme nohy na ramena. Jenom tak se zachrání před hněvem vodních mocností, které by ho svrhly ze skály a v hlubině připravily o život.

Byl to hrozný zápas. Vlny se kupily, sršely a bičovaly skály, pěna vroubila břehy a stříkala k nebesům. Povozníka pojala taková hrůza, že málem přehlédl, že se pěna zbarvila dokrvava. Když to zpozoroval, dal se na divoký útěk. Za sebou slyšel hukot a lomoz rozbouřených vod. Od těch dob již o pražském vodníkovi nikdy neslyšel...

Stále provázíme Doubravu na její cestě do Labe. Napravo se tyčí skály. Modrá značka nás brzy odvede od řeky a zamíříme do kopce. Než se tak stane, ještě si budeme chvíli povídat o pohádkách.

Znáte nějakou o vodnících? Znáte nějaká vodnická jména? Hodně jich začíná na Č...
Třeba Čepeček a Česílko.

Když už si povídáme o vodnících, nesmíme zapomenout na víly, které zde samozřejmě také žijí. Víla – též rusalka, divoženka, čarodějnice nebo bosorka – je nadpřirozená bytost ženského pohlaví. Existují také zlé víly – judy nebo jezinky. Narazíte na ně u vod či v lesích. Topí a svádějí lidi z cest. Na Slovensku jim říkají bosorky. Divoženky či divé ženy jsou ošklivé a neupravené víly. Čas si krátí krádežemi lidských dětí, místo nichž nastrkují svoje. Pokud bydlí v jeskyních, jsou to jeskyňky.

Znáte pohádku o jeskyňkách?

5. Jak se jmenoval chlapeček unesený jeskyňkami?

(Se kterým zvířátkem žil? Co volal, když ho jeskyňky táhly do své skalní spíže?)

*Za hory, za doly,
mé zlaté parohy,
kde se pasou?
Smolíčka pacholíčka
jeskyňky pryč nesou!*

Zkusíme zavolat na jelena, aby nás do kopečka trochu poponesl? :)

Zpátky k vílám. Někdy jsou sice popisovány jako záłudné a mstivé, jindy ale bývá zdůrazněna jejich bezstarostnost a lehkomyšlnost. Z tohoto pohledu lze říct, že když nějaká víla utancuje mladého muže k smrti, nedělá to nutně ze zlého úmyslu. Prostě netuší, že mladík celonoční tanec fyzicky nevydrží. Často se však mstí za rušení svého klidu. Tyto bytosti špatně snášejí kácení stromů či zabíjení zvířat. Před vílami chrání máta, pelyněk a libeček lékařský a také šalvěj.

Tak honem, vidíte někde mátu nebo libeček? Možná postačí šalvějový sirup.

Stoupáme, k nádrži už je to jen kousek... :)

O vodnicích a polednicích psal proslulý český spisovatel ve známé knížce *Kytice*.

6. Jak se jmenoval křestním jménem?

Krásnou operu *Rusalka* napsal jeden z nejznámějších českých hudebních skladatelů.

Maminka na něj volala: „Toníku!“

7. Jak se jmenoval křestním jménem Dvořák?

Protože to máme k přehradě ještě kousek, můžeme si potichu, abychom nerušili zdejší víly a vodníky, zazpívat nejznámější árii z *Rusalky*. :)

*Měsíčku na nebi hlubokém,
světlo tvé daleko vidím.*

*Po světě bloudíš širokém,
díváš se v přibytky lidí.*

*Po světě bloudíš širokém,
díváš se v přibytky lidí.*

A jsme tady! Kdo ji uvidí první?

Pardubický kraj se pyšní jednou z nejhezčích a nejstarších přehrad na území České republiky. Připomíná spíše hrad na řece, svou funkci ale plní dokonale, a to více než 100 let. Podnětem k výstavbě přehrad byly opakované velké povodně. Aby se předešlo ničivým následkům přívalových dešťů a jarních oblev, byla na Doubravě odsouhlasena výstavba čtyř přehrad. Kvůli financím nakonec velkolepý projekt nevyšel. Vznikla jediná – Pařížov. Stavba byla zahájena v roce 1909 a dokončena o čtyři roky později. Specifický je její gotizující styl s věžičkami připomínajícími cimbuří. Hráz je z kamene, který pochází z blízkého lomu.

Na stavbě pracovalo téměř 500 českých a italských dělníků a odvedli skutečně mistrovské dílo.

Pokud se chcete dostat až úplně k ní, musíte opustit modrou značku a jít asi 15 minut po žluté. A pak se zase vrátit. :)

8. Která země má největší vodní nádrže na světě?

(Asi budou muset pomoci tatínkové... :) Poradíme, že to je nejlidnatější země světa.)

Vyrážíme po modré směr Běstvina. Cesta lesem nás dovede až k hlavní silnici.

Projdeme kolem ní na straně rybníka, pak ji opatrně přejdeme.

Když jste projížděli Pardubickým krajem, určitě jste si všimli, že všude kolem vás byla úrodná zemědělská půda. Nejvýznamnější zemědělskou oblastí kraje je totiž Polabí – nížina podél jaké řeky?

Převážně se zde pěstují obiloviny, řepa, kukuřice, brambory a řepka olejka.

Na loukách se pase skot.

Víte, děti, co je to skot? Ne ten dudák z Anglie, ale zvířátko... :)

Tur domácí nebo také skot domácí je souhrnné označení pro domestikované živočichy s hospodářským užitkem. Tur byl domestikován již před osmi tisíci lety. Jako jeho pravlast je uváděno jihovýchodní Turecko, ale také Sýrie, možná i východní Asie nebo severní Afrika. Za jeho volně žijícího prapředka je pak označován pratur. Pratur byl větší než současný tur, zmenšil se až chovem v zajetí. Zajímavostí je, že u afrického kmene Masajů slouží dodnes tato zvířata jako platidlo. Dříve byl (a v některých oblastech světa stále je) tur používán jako tažné zvíře. V současné době existuje mnoho vyšlechtěných plemen, která mají různé vlastnosti. Dle typu produkce se dělí na plemena masná, mléčná a kombinovaná. Tradičním českým kombinovaným plemenem je český strakatý skot.

Přicházíme do krásné aleje. Poznáte stromy, které ji tvoří? A najdete jeden, který je do písmene V?

Nejstarší zprávy o Běstvině jsou obsaženy v letopise vyšehradského kanovníka, který jako pokračovatel kronikáře Kosmy popsal, co se u nás dělo v letech 1125 až 1140, tj. za vlády knížete Soběslava I. K roku 1137 vložil zprávičku „o jednom novém podivuhodném skutku božské dobroty a moci“, o němž ho zpravili hodnověrní lidé. Píše o údajném zázračném uzdravení ženy ze vsi Běstvina. Jedná se o první doloženou zmínku této obce, její fary a kostela. Zázrak se prý stal u pramene na farské zahradě.

Už vidíte zámek? Je krásně barevný... Stojí na hlavní křižovatce uprostřed obce. Přímo před budovou je autobusová zastávka. Dnes je zámek veřejnosti nepřístupný a zcela prázdný. Před zámkem roste památný platan ze začátku 19. století. Je 40 metrů vysoký, obvod kmene dosahuje 550 centimetrů. Kolik lidí by bylo potřeba na jeho objetí, co myslíte?

Nyní se vydáme ke krásné žlutobílé kapličce.

9. Kolik má její hvězda cípů?

Kaple sv. Jana Nepomuckého byla postavena zřejmě roku 1720 ve stylu barokní gotiky. Ke kapli se váže několik záhad a zajímavostí, např. to, že byla jako jedna z mála postavena již před svatořečením Jana Nepomuckého. Nejasnosti se vážou k autorství stavby. Původně převládal názor, že jejím autorem je barokní stavitel Jan Blažej Santini Aichel (1677–1723). Dnes se předpokládá, že to byl spíše jeho žák a pokračovatel Jan Jakub Vogler. Santini každopádně stavbu ovlivnil a není vyloučeno, že byl použit některý jeho původní návrh.

Jsme v cíli. Ne úplně, protože to k autu máme ještě 2 km, ale pokud jste si zjistili jízdní řád a využijete autobusu, už se povezete. Jinak musíte dojít po silnici pěšky. Po rovince, pak trochu do kopce a trochu z kopce. Cesta je značená také jako cyklostezka 4153.

Že vám ještě chybí písmenko do tajenky? Zde je poslední otázka.

10. Ve kterém kraji se odehrává tento výlet? V...

To už je opravdu všechno. Z tajenky na vás kouká jeden nezbedný chlapeček a doufá, že se vám dnešní výlet líbil. My také! :) Přejeme šťastnou cestu domů a snad zase někdy na shledanou.

Tip navíc:

Cesta na zříceninu Oheb u Sečské přehrady

Jen 10 km odsud (pár minut autem) se v krajině leskne hladina přehrady Seč.

Pojďme si udělat krátký výlet na jeden z jejích hradů, abychom si ji mohli prohlédnout pěkně z nadsledu.

Zaparkujte nedaleko zříceniny hradu Oheb (rozcestí Pod Ohebem 2 km od obce Seč směrem do obcí Ústup a Proseč). Najděte modrou turistickou značku, která vás dovede ke krásným výhledům na přehradu a také ke zřícenině. Hrad byl podle pověsti založen v 11. století, ve 12. a 13. století patřil klášteru Benediktů z Vilémova. V roce 1455 se majiteli hradu stali Trčkové z Lípy, za jejichž vlády hrad zpustl. Zachovaly se pouze zbytky zdiva, polozasypaný příkop, část vstupní brány, dvě půlkruhové dělové bašty a jedna menší bašta s neobvyklým půdorysem.

Přehrada Seč byla budována v několika etapách v letech 1925–1934 firmou Ing. Vendelína Dvořáka z Pardubic. Hráz je ze žulových bloků. Rozpíná se mezi skalisky, na nichž se nacházejí zříceniny hradů Oheb a Vildštejn. Hráz, která zadržuje více jak 21 milionů m³ vody, ční do výše 42 metrů. K energetickým účelům začala nádrž sloužit v roce 1947, kdy byla do provozu uvedena vodní elektrárna.

Nejčastěji fotografovaným místem přehrady je její ostrůvek, který je jedním z největších izolovaných ostrovů v Česku. V období let 1943–1946 byl hojně využíván skauty, kteří tu pravidelně pořádali letní tábory. Ostrůvek je přírodní rezervací a platí na něm zákaz rybolovu. Zdejší ryby si už na turisty natolik zvykly, že se za nimi můžete i potápět.

Na východním břehu spatříte amury, při troše štěstí i tolstolobiky, jesetery nebo parmu. Chov a lov ryb, tj. rybníkářství, má na našem území dlouholetou tradici. V našich vodách žije okolo 60 druhů sladkovodních ryb. Hospodářsky významnými rybami jsou zejména kapr, candát, štika, sumec, amur, tolstolobik, lín, okoun nebo pstruh. Ryby obsahují kromě lehce stravitelných bílkovin i řadu cenných látek, které pozitivně ovlivňují vývoj a funkci našeho organismu. Doporučeny jsou minimálně dvě porce ryb, případně rybích výrobků týdně.

REKAPITULACE OTÁZEK DO KŘÍŽOVKY:

1. Opište jméno ryby, která se v textu vyskytuje.
2. Jak se jmenuje bylina?
3. O princezně...
4. Jak se jinak říká vodníkovi?
5. Jak se jmenoval chlapeček unesený jeskyňkami?
6. Jak se jmenoval křestním jménem?
7. Jak se jmenoval křestním jménem Dvořák?
8. Která země má největší vodní nádrže na světě?
9. Kolik má hvězda cípů?
10. V jakém kraji se odehrává tento výlet? V...

Věříme, že jste si cestu za naší tajenkou užili. Těšíme se, že vás na některém z našich Klasáčkových výletů zase někdy potkáme. Přejeme šťastný návrat domů!

Chcete se dozvědět **další zajímavosti** a informace o značkách kvality? Vše najdete na jednom místě zde: www.akademiekvality.cz

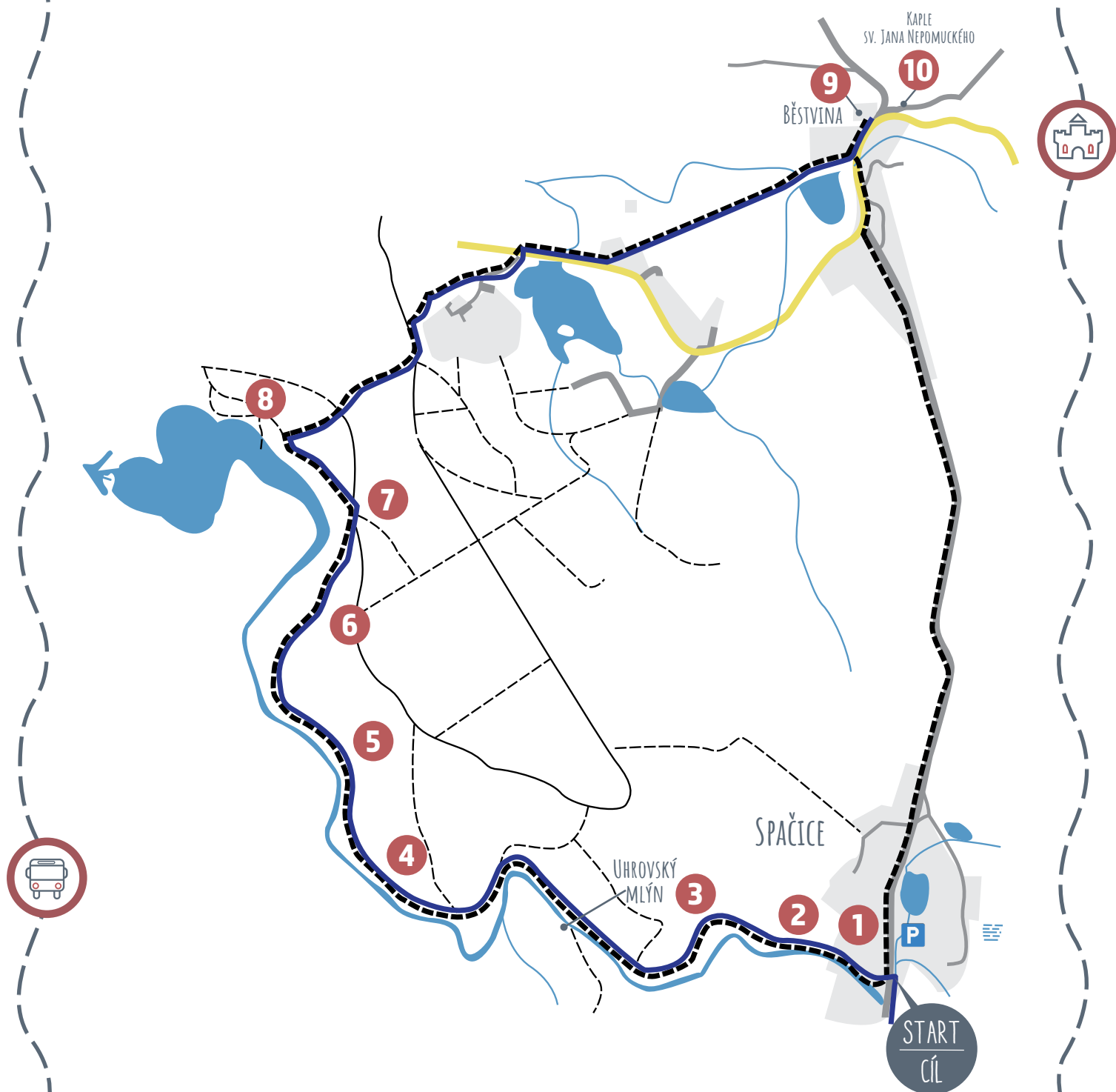

Recepty na doma i na výlety inspirované produkty značek kvality najdete zde: www.akademiekvality.cz/recepty

Někdy je nutné zůstat doma v teple a pak se budou hodit **tipy, jak zabavit neposedné děti**. Zde najdete pracovní listy, fotonávody i další inspiraci pro malé i velké. www.akademiekvality.cz/pospolu-u-stolu

KOLEM DOUBRAVY, RUSALEK A VODNÍKŮ AŽ KE KOUZELNÉ PŘEHRAĎĚ

KOLEM DOUBRAV, RUSALEK
A VODNÍKŮ AŽ KE KOUZELNÉ
PŘEHRAĎĚ

KŘÍŽOVKA

